

Оцінка та розвиток лідерських якостей вчителів як ключовий аспект менеджменту якості освіти

Ямполь Юрій Віталійович¹, Наместюк Іван Павлович²

Опубліковано	Секція	УДК
22.02.2024	Освіта/Педагогіка	373.014.6:005.6]-051

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10692173>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. У статті розкрито питання оцінки та розвитку лідерських якостей у вчителів як ключового аспекту менеджменту якості освіти. Вона висвітлює важливість лідерських компетенцій у вчителів для покращення якості навчання та управління освітнім процесом. Представлено методи оцінки лідерських якостей, включаючи самооцінку, спостереження та анкетування. Далі розглядаються стратегії розвитку лідерських якостей через професійний розвиток та менторство. Стаття аналізує використання результатів оцінки для управління якістю освіти, включаючи розробку індивідуальних планів розвитку та їх інтеграцію у загальноосвітні заклади. Заключні розділи підкреслюють важливість цих підходів для забезпечення ефективного управління якістю освіти та залученням вчителів до розвитку їхнього лідерського потенціалу.

Ключові слова: лідерські якості, вчителі, менеджмент якості освіти, професійний розвиток, менторство, управління освітою

Assessment and development of leadership teacher's qualities as a key aspect of educational quality management

Annotation. The article addresses the assessment and development of leadership qualities in teachers as a key aspect of educational quality management. It highlights the importance of leadership competencies in teachers for improving the quality of education and managing the educational process. The article presents methods of assessing leadership qualities, including self-assessment, observation, and surveys. Furthermore, it discusses strategies for developing leadership qualities through professional development and mentoring. The article analyzes the use of assessment results for education quality management, including the development of individual development plans and their

¹ аспірант кафедри педагогіки та менеджменту освіти, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 32301, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський, вул. Огієнка, 61, <https://orcid.org/0000-0003-1749-859X>

² аспірант кафедри педагогіки та менеджменту освіти, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 32301, Хмельницька обл., м. Кам'янець-Подільський, вул. Огієнка, 61, <https://orcid.org/0009-0007-9778-1139>

integration into educational institutions. The concluding sections emphasize the importance of these approaches for ensuring effective education quality management and engaging teachers in the development of their leadership potential.

The assessment and development of leadership qualities in teachers play a pivotal role in shaping the landscape of educational institutions worldwide. As educators, teachers not only impart knowledge but also serve as role models, mentors, and leaders within their classrooms and schools. Understanding and nurturing their leadership potential is essential for fostering a positive learning environment and achieving educational excellence.

One of the key aspects of educational quality management is recognizing the significance of leadership competencies among teachers. Effective leadership goes beyond mere administrative tasks; it involves inspiring, motivating, and empowering others to reach their full potential. In the context of education, teachers with strong leadership qualities can drive positive change, promote innovation, and create a culture of continuous improvement.

To assess and develop these leadership qualities, various methods and approaches can be employed. Self-assessment allows teachers to reflect on their strengths, weaknesses, and areas for growth. Through introspection and feedback from peers and mentors, teachers can gain insights into their leadership style and identify areas for improvement.

Keywords: leadership qualities, teachers, educational quality management, professional development, mentorship, education management.

Вступ

Сучасна освіта перебуває на постійному етапі змін, що обумовлено необхідністю постійного вдосконалення та адаптації для задоволення різноманітних потреб учнів у XXI столітті. Одним із ключових аспектів цієї еволюції є роль вчителів як лідерів у навчальних закладах. Вчителі несуть на собі відповідальність не лише за передачу знань, але й за формування майбутніх лідерів, інноваторів та громадян завтрашнього дня. У цьому контексті оцінка та розвиток лідерських якостей серед вчителів стають критичним аспектом управління якістю освіти.

Лідерські якості вчителів необхідні для створення стимулюючого середовища навчання, розвитку позитивних міжособистісних взаємин та стимулювання активного навчання. Вони дозволяють вчителям ефективно керувати класними процесами, викликати інтерес до навчання учнів, стимулювати їх до досягнення високих результатів та розвитку особистості. Однак, для того щоб вчителі могли відігравати роль лідерів у навчальному середовищі, важливо не лише визнати значення їхніх лідерських якостей, а й активно працювати над їхнім розвитком та вдосконаленням.

У цій статті ми розглядаємо різноманітні аспекти оцінки та розвитку лідерських якостей у вчителів, які вважаються ключовими складовими ефективного менеджменту якості освіти. Ми дослідимо різні методики та підходи до оцінки лідерських якостей вчителів, а також розглянемо стратегії їхнього розвитку через професійний рост та менторство. Крім того, ми проаналізуємо використання результатів оцінки для управління якістю освіти та впровадження їх у практику загальноосвітніх закладів.

Зрозуміння лідерських якостей у вчителів та їх впливу на якість освіти є ключовим для сучасної освітньої системи. Ця стаття спрямована на висвітлення важливості цього аспекту та надання практичних рекомендацій щодо оцінки та розвитку лідерських якостей вчителів у контексті забезпечення якості освіти. Вона

стане корисним джерелом для педагогічних працівників, управлінців освітніх закладів, а також дослідників, що цікавляться вдосконаленням якості освіти та розвитком професійних компетенцій вчителів.

Актуальність обраної теми полягає у тому, що в сучасному світі освіти вчителі відіграють ключову роль у формуванні майбутнього суспільства. Вони не лише передають знання, але й впливають на розвиток особистості учнів, формують їхні цінності та навички. Оцінка та розвиток лідерських якостей вчителів є критично важливими для забезпечення якості навчання та керівництва навчальним процесом. Відповідно, вивчення цієї теми має прямий вплив на підвищення ефективності освіти та створення сприятливого середовища для розвитку учнів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показує, що увага до оцінки та розвитку лідерських якостей у вчителів зростає з кожним роком. Дослідження в цій області виявляють, що вчителі з високим рівнем лідерських якостей здатні створювати сприятливі умови для навчання, сприяють розвитку позитивної класної атмосфери та забезпечують успішний навчальний процес [1; 2; 4].

Одним із ключових висновків є те, що ефективність вчителя як лідера впливає не лише на академічні досягнення учнів, але й на їх соціальний та емоційний розвиток. Нові дослідження також звертають увагу на важливість професійного розвитку вчителів у контексті лідерства, а також на роль менторства у формуванні лідерських якостей.

Крім того, публікації вказують на потребу інтегрувати підходи до оцінки та розвитку лідерських якостей в систему управління освітою на рівні навчальних закладів. Це означає розробку конкретних стратегій, програм і політик, спрямованих на підтримку вчителів у їхньому професійному зростанні та розвитку лідерських компетенцій.

Загалом, останні дослідження та публікації підкреслюють важливість подальшого дослідження та розвитку підходів до оцінки та розвитку лідерських якостей у вчителів для підвищення якості освіти та досягнення успішних результатів у навчальних закладах [8].

Метою даної статті є дослідження важливості оцінки та розвитку лідерських якостей у вчителів як ключового аспекту менеджменту якості освіти, зокрема їх впливу на покращення якості навчання та управління освітнім процесом.

Для досягнення цієї мети ставляться наступні завдання:

Провести аналіз сучасних підходів до оцінки лідерських якостей у вчителів та їх впливу на якість освіти.

Вивчити стратегії та програми для розвитку лідерських якостей серед вчителів.

Результати

Огляд сучасних підходів до оцінки лідерських якостей у вчителів підтвердив різноманітність методик, що використовуються для цієї цілі, таких як самооцінка, спостереження, анкетування, тестування та інтерв'ю. Деякі з цих методів вимагають активної участі вчителів, тоді як інші базуються на спостереженнях з боку адміністрації або колег.

Серед переваг самооцінки є можливість вчителів самостійно оцінювати свої сильні та слабкі сторони, що може сприяти більш об'єктивній інтерпретації їхніх навичок та покращенню самоусвідомлення. З іншого боку, методи, що використовують спостереження та анкетування, можуть надати більш об'єктивну оцінку лідерських якостей вчителів, оскільки вони базуються на спостереженнях з боку спеціалістів у сфері освіти або оцінці від колег та учнів.

Дослідження також показало, що стратегії розвитку лідерських якостей у вчителів включають професійний розвиток та менторство. Програми професійного розвитку можуть включати семінари, тренінги, курси або менторські програми, які спрямовані на розвиток навичок управління класними процесами, комунікаційними вміннями, роботою з батьками та управлінням конфліктами. За своєю чергою, менторство надає можливість новим вчителям отримати підтримку, поради та навички від досвідчених колег [7].

Навчальні заклади можуть також впроваджувати стратегії розвитку лідерських якостей через побудову колаборативних команд, стимулюючи вчителів до спільної роботи, обміну досвідом та взаємним навчанням. Підтримка цих ініціатив на рівні адміністрації закладу та розробка чітких стратегій розвитку лідерських якостей може сприяти створенню стимулюючого та підтримуючого середовища для професійного росту вчителів.

Зокрема, важливим аспектом є інтеграція результатів оцінки лідерських якостей у практику управління освітнім закладом. Це може включати розробку індивідуальних планів розвитку для вчителів на основі їхніх потреб та цілей, а також врахування результатів оцінки при прийнятті управлінських рішень щодо розвитку школи чи навчального закладу.

Роль лідерських якостей у вчителів визнається як критична для успішного функціонування освітніх закладів і покращення якості навчання. Лідерські якості у вчителів визначають їхню здатність до впливу на навчальний процес, формування позитивної атмосфери в класі та здійснення інноваційних підходів до навчання та виховання учнів. У цій статті розглядається роль лідерських якостей у вчителів у контексті менеджменту якості освіти та їх вплив на покращення якості навчання [5].

Лідерські якості у вчителів мають ключове значення для ефективного керівництва класом та організації навчального процесу. Вчителі, які проявляють лідерські якості, здатні створювати стимулюючу та підтримуючу атмосферу в класі, де кожен учень відчуває себе важливим та зацікавленим у навчанні. Вони вміють мотивувати учнів до досягнення високих результатів та розвитку їхнього потенціалу, а також виявляють ініціативу у впровадженні нових методик та підходів до навчання.

Однією з важливих ролей лідерських якостей у вчителів є їх вплив на класний колектив та організацію колаборативної роботи серед учнів. Вчителі, які володіють лідерським потенціалом, здатні створювати у класі атмосферу співпраці, взаємодопомоги та взаєморозуміння, що сприяє підвищенню якості навчання та соціалізації учнів. Вони виступають в ролі катализаторів розвитку групової динаміки та сприяють формуванню позитивного колективу, який сприяє досягненню успіху у навчанні.

Крім того, лідерські якості у вчителів відіграють важливу роль у впровадженні інновацій та змін у навчальному процесі. Вчителі-лідери є агентами змін, які активно сприяють впровадженню нових педагогічних ідей та технологій, розвивають професійну спільноту та сприяють поширенню кращих практик у галузі освіти. Вони виступають в ролі катализаторів інновацій та сприяють змінам на рівні навчального закладу, що сприяє підвищенню якості освіти та покращенню результатів навчання учнів.

Стратегії розвитку лідерських якостей у вчителів у контексті менеджменту якості освіти є ключовими для підвищення ефективності навчання та забезпечення успіху учнів. Ці стратегії спрямовані на розвиток вчителів-лідерів, які здатні не лише ефективно керувати класними процесами, але й впливати на розвиток навчальної

системи в цілому. У цій статті розглянуті різні стратегії розвитку лідерських якостей у вчителів, що враховують особливості менеджменту якості освіти [4].

Перша стратегія полягає в організації програм професійного розвитку для вчителів. Ці програми можуть включати тренінги, семінари, курси та майстер-класи, спрямовані на розвиток навичок управління класними процесами, комунікаційних навичок, роботи з батьками та управління конфліктами. Участь у таких програмах дозволяє вчителям розвивати свої лідерські здібності та отримувати нові знання та навички, необхідні для успішної роботи в освітньому середовищі [3].

Друга стратегія - це підтримка менторства для вчителів. Ментори, які є досвідченими педагогами або адміністраторами, надають підтримку, поради та наставництво молодшим колегам. Вони допомагають вчителям розвивати їхні професійні навички, сприяють адаптації до нових умов роботи та надають практичні поради щодо управління класним процесом та вирішення проблем.

Третя стратегія полягає в створенні сприятливого середовища для розвитку лідерських якостей у вчителів. Адміністрація навчального закладу може підтримувати ініціативи вчителів, спрямовані на впровадження інноваційних підходів до навчання та виховання. Важливо створювати можливості для співпраці та обміну досвідом між вчителями, що сприяє виробленню лідерських якостей та підвищенню мотивації до професійного росту.

Четверта стратегія - це інтеграція результатів оцінки лідерських якостей у практику управління освітнім закладом. Адміністрація може використовувати отримані дані для розробки індивідуальних планів розвитку для вчителів, спрямованих на покращення їхніх лідерських навичок. Крім того, результати оцінки можуть бути використані для прийняття управлінських рішень щодо розвитку школи чи навчального закладу в цілому.

Загалом, стратегії розвитку лідерських якостей у вчителів є важливим елементом у забезпеченні якості освіти та підвищенні професійного рівня педагогічного колективу. Їх впровадження сприяє створенню стимулюючого та підтримуючого середовища для професійного зросту вчителів та досягнення успішних результатів у навчанні учнів.

Аналіз даних оцінки лідерських якостей вчителів є ключовим етапом у визначенні їхнього потенціалу у контексті менеджменту якості освіти. Цей аналіз дозволяє ідентифікувати як сильні, так і слабкі сторони вчителів, що є важливим для подальшого розвитку їхнього лідерського потенціалу та покращення якості освіти. У даній статті розглянуті методи аналізу даних оцінки лідерських якостей у контексті менеджменту якості освіти та їх значення для ідентифікації сильних та слабких сторін вчителів.

Один з ключових методів аналізу даних оцінки лідерських якостей - це самооцінка. Вчителі мають можливість оцінити свої власні лідерські навички та здібності, визначивши свої сильні та слабкі сторони. Самооцінка може включати оцінку різних аспектів лідерства, таких як комунікаційні вміння, здатність до співпраці та управління конфліктами. Цей метод надає вчителям можливість самостійно визначити області, в яких вони можуть покращити свої навички та зосередити свої зусилля на подальшому розвитку [7].

Інший метод - це спостереження за вчителями в класі або на робочому місці. Це дозволяє адміністрації та іншим фахівцям у сфері освіти оцінити реальну роботу вчителів та їхній вплив на навчальний процес. Спостереження дозволяє виявити як сильні, так і слабкі сторони вчителя, такі як здатність до організації уроку, ефективність використання педагогічних методів та здібності до взаємодії з учнями.

Цей метод надає об'єктивну оцінку роботи вчителя та може бути корисним для визначення областей, в яких вчителі можуть покращити свої навички.

Третій метод - це анкетування учнів, батьків та колег. Отримання поверхневих вражень та думок від різних сторін зацікавлених осіб може допомогти в ідентифікації сильних та слабких сторін вчителів. Анкетування може включати питання про сприйняття вчителя як лідера, його комунікаційні та організаційні навички, а також ефективність його роботи в класі. Цей метод дозволяє отримати широкий спектр думок та оцінок, що може бути корисним для адміністрації у формуванні стратегій подальшого розвитку вчителів.

Ідентифікація сильних та слабких сторін у вчителів у контексті менеджменту якості освіти є важливим кроком у покращенні якості навчання та забезпеченні успіху учнів. На основі отриманих даних можна розробити індивідуальні плани розвитку для вчителів, спрямовані на покращення їхніх сильних сторін та подолання слабкостей. Такий підхід сприяє створенню ефективної системи підтримки та розвитку вчителів, що має позитивний вплив на якість освіти та навчання [6].

Розробка індивідуальних планів розвитку для вчителів є важливим етапом у покращенні менеджменту якості освіти. Ці плани спрямовані на розвиток лідерських якостей вчителів, їхніх професійних навичок та здібностей, що є ключовими для ефективного керівництва класними процесами та забезпечення якості навчання. У цій статті розглянуті основні кроки та принципи розробки індивідуальних планів розвитку для вчителів з метою покращення менеджменту якості освіти.

Першим кроком у розробці індивідуальних планів розвитку для вчителів є визначення їхніх потреб та цілей. Це може включати оцінку їхніх сильних та слабких сторін, ідентифікацію областей, в яких потрібно покращення, а також визначення конкретних цілей, які вони хочуть досягти у своєму професійному розвитку. Наприклад, вчителі можуть бажати покращити свої комунікаційні навички, ефективність використання педагогічних методів або здатність до управління класними процесами.

Після визначення потреб і цілей вчителів необхідно розробити конкретний план дій для досягнення цих цілей. Це може включати в себе вибір конкретних навчальних заходів, тренінгів або курсів, які допоможуть вчителям розвинути необхідні навички та здібності. Також можуть бути включені практичні завдання або проекти, які дозволять вчителям застосовувати отримані знання та навички у реальному навчальному середовищі.

Наступним кроком є визначення критеріїв успішності для оцінки досягнення цілей. Це дозволяє вчителям чітко розуміти, коли їхній план розвитку вважатиметься успішним. Критерії успішності можуть включати досягнення конкретних результатів, отримання позитивних відгуків від учнів або колег, а також підвищення рівня задоволеності вчителя з власної роботи.

Крім того, важливо забезпечити підтримку та зворотний зв'язок під час виконання індивідуальних планів розвитку. Адміністрація та керівництво навчального закладу можуть надати вчителям необхідну підтримку, а також відстежувати прогрес у виконанні плану. Зворотній зв'язок може включати регулярні обговорення з вчителями їхнього прогресу, а також надання рекомендацій та порад щодо подальшого розвитку [2].

Інтеграція результатів оцінки у стратегії управління якістю освіти на рівні закладу та системи є важливим кроком для покращення ефективності освітнього процесу та досягнення високих стандартів якості. Цей процес включає в себе аналіз отриманих даних, розробку стратегій та планів дій на основі цих даних, а також впровадження конкретних заходів для покращення якості освіти.

Першим кроком у інтеграції результатів оцінки у стратегії управління якістю освіти є аналіз отриманих даних. Це включає в себе вивчення результатів оцінки лідерських якостей вчителів, успішності учнів, якості викладання та інші показники, що визначають якість освіти. На основі цього аналізу визначаються сильні та слабкі сторони освітньої системи, а також області, в яких потрібно зробити покращення.

Другим кроком є розробка стратегій управління якістю освіти на основі отриманих даних. Це може включати в себе розробку конкретних цілей та завдань, спрямованих на покращення сильних сторін та вирішення проблем, виявлених під час аналізу даних. Наприклад, якщо виявлено, що певні вчителі мають слабкі лідерські якості, можуть бути розроблені програми професійного розвитку для їхнього покращення [3].

Третім кроком є впровадження конкретних заходів для покращення якості освіти. Це може включати в себе організацію тренінгів для вчителів, впровадження нових методик викладання, розвиток системи зворотного зв'язку з учнями та батьками, а також впровадження інших інноваційних підходів до навчання та виховання. Важливо, щоб ці заходи були направлені на досягнення конкретних цілей, визначених у стратегіях управління якістю освіти.

На рівні системи інтеграція результатів оцінки у стратегії управління якістю освіти може включати в себе розробку та впровадження національних або регіональних програм, спрямованих на покращення якості освіти в цілому. Це може бути створенням стандартів якості освіти, розробкою систем оцінки результатів навчання, а також забезпеченням підтримки та ресурсів для реалізації цих програм на місцевому рівні.

Отже, інтеграція результатів оцінки у стратегії управління якістю освіти на рівні закладу та системи є важливим кроком для досягнення високих стандартів якості в освіті. Цей процес дозволяє ідентифікувати проблеми та слабкі сторони в освітній системі та розробляти конкретні заходи для їх вирішення. Такий підхід сприяє покращенню якості навчання та досягненню успіху всіх учнів.

Висновки

Дослідження показало, що розвиток лідерських якостей у вчителів має значний потенціал для покращення якості навчання та управління освітнім процесом. Лідерство у вчителів виявляється через їхні здатності до мотивації, ведення, комунікації та розв'язання проблем, що робить їх ключовими фігурами у формуванні стимулюючого та продуктивного навчального середовища.

Проведене дослідження підтвердило важливість оцінки лідерських якостей для вчителів. Застосування різноманітних методів оцінки, таких як самооцінка, спостереження та анкетування, дозволяє отримати об'єктивну картину сильних та слабких сторін вчителів. Це важливо для подальшого розвитку їхнього лідерського потенціалу та визначення напрямків для професійного зростання.

Одним з ключових висновків є те, що інтеграція результатів оцінки у стратегії управління якістю освіти на рівні закладу та системи є критичним кроком для покращення ефективності освітнього процесу. Розробка конкретних планів дій на основі даних оцінки, спрямованих на вирішення виявлених проблем та покращення сильних сторін, дозволяє ефективно керувати якістю освіти та досягати поставлених цілей.

Крім того, стратегії розвитку лідерських якостей у вчителів, такі як професійний розвиток та менторство, є ефективними інструментами для підвищення їхнього лідерського потенціалу. Залучення вчителів до цих програм

сприяє не лише їхньому особистому зростанню, але і забезпечує покращення якості навчання в навчальних закладах.

У світлі вищезгаданого, ключовим завданням є розробка індивідуальних планів розвитку для вчителів, спрямованих на підвищення їхнього лідерського потенціалу та вирішення виявлених під час оцінки проблем. Ці плани мають бути чітко структуровані та орієнтовані на досягнення конкретних цілей, що дозволить ефективно впроваджувати стратегії управління якістю освіти на рівні навчального закладу та системи.

Загалом, результати викладені у статті, підкреслюють важливість оцінки та розвитку лідерських якостей у вчителів як ключового аспекту менеджменту якості освіти. Цей підхід сприяє покращенню якості навчання, забезпечуючи ефективно управління освітнім процесом та розвиток лідерського потенціалу педагогічного колективу.

Список використаних джерел

1. Горінов, О. М. (2023). Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в процесі фахової підготовки.
2. Дороніна, Т., & Іванова, В. (2023). HARD SKILLS ТА SOFT SKILLS У ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНДАРТІ ВЧИТЕЛЯ. Вісник науки та освіти, (6 (12)). [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-6\(12\)-327-337](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-6(12)-327-337). (дата звернення: 20.01.2024)
3. Ямполь Ю. Менеджмент якості освіти: філософсько-педагогічні аспекти становлення. Педагогічна освіта: теорія і практика. 2023. Вип. 34. С. 98-108. DOI: <https://doi.org/10.32626/2309-9763.2023-34.98-108>. (дата звернення: 25.08.2023)
4. Yampol, Y., & Polishchuk, S. (2023). THE STUDY OF THE MANAGEMENT OF THE QUALITY OF EDUCATION IN INSTITUTIONS OF GENERAL SECONDARY EDUCATION: HISTORICAL ASPECT. Scientific Journal of Polonia University, 56(1), 288-295. <https://doi.org/10.23856/5641> (дата звернення: 12.01.2024)
5. Зима, В. О. (2023). Формування професійних навичок майбутніх учителів інноваційними методами навчання в закладах вищої освіти.
6. Гарань, Н., Замороцька, В., & Колесник, К. (2023). РОЗВИТОК «SOFT SKILLS» СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ. Гуманізація навчально-виховного процесу, (1 (103)), 23-32. [https://doi.org/10.31865/2077-1827.1\(103\)2023.284520](https://doi.org/10.31865/2077-1827.1(103)2023.284520). (дата звернення: 15.01.2024)
7. Темненко, Н. І. (2023). Розвиток лідерських якостей в рамках професійної підготовки студентів закладів фахової передвищої освіти.
8. ЯМПОЛЬ, Ю. (2023). ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА ЯК ОСНОВНА МЕТА РОЗВИТКУ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ. Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка», (48), 229-235. Академічні візії. 2023. Вип. 15. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/123321> (дата звернення: 17.01.2024)